

**LAPINLAHDEN KUNNAN
ELINKEINOSTRATEGIA
2013 – 2018**

Tehty 01.04.2013.

1. ESIPUHE

Elinkeinostrategian tavoite on, että kuntien aktiivi-ikäinen väestömäärä pysyy vähintään ennallaan, mieluummin kasvaa, veropohja laajenee, yhteisön elinvoima säilyy, sekä väestön ikärakenteen vinoutumisen ehkäiseminen / lieventäminen. Tähän tavoitteen saavuttamiseksi uusia työpaikkoja laskettiin tarvittavan n. 40 vuodessa.

2. NYKYINEN TILANNE

VÄESTÖKEHITYS	2000	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Yhteensä	11 082	10 683	10 610	10 555	10 425	10 386	10 292	

TYÖLLISYYS

Työvoima

Lapinlahti	4 618	4 546	4 564	4 595	4 599	4 474	4 471	
------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--

Työttömyysaste

Lapinlahti	15,5	13,2	11,1	9,7	11,7	11,6	13,8	
------------	------	------	------	-----	------	------	------	--

YRITYKSET/TOIMIP.

Lapinlahti			517	414	513	530	540	*
------------	--	--	-----	-----	-----	-----	-----	---

Työpaikat

Lapinlahti			3 530	3 491	3 330	3 275	3 220	*
Työpaikkaomavaraisuus			77,3	76	72,3	73,2	72,0	

MAATALOUS

Tilojen lukumäärä

Lapinlahti	506	466	450	426	412	403	390	
Maitotiloja	223	180	171	151	135	131	124	118
Maidon tuotanto milj. l.	27,7	27,6	28,8	28,1	29,8	30,6	30,6	
Maidon tuotanto (l/tila)	124 372	153 397	168 340	185 779	220 702	233 876	247 079	

Viljelty peltoala ha

Lapinlahti	14 287	14 408	14 707	14 781	15 130	14 892	14 792	
------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--

* Lukumäärät pohjautuvat arvioon

3. NÄKYMÄT VUOTEEN 2018

Kilpailu yrityksistä ja työpaikoista käydään globaalisti. Suomea ja Ylä-Savoa välittömästi ja välillisesti koskettaa se, miten EU:n alue menestyy Kauko-Idän ja muiden nopeasti kehittyvien maiden kanssa käytävässä kilpailussa. Tätä kilpailua tarkastellessa on erotettavissa mm. seuraavat megatrendit:

- Luonnonvarat ja ympäristötekijät muokkaavat tuotevalikoimaa ja lisäävät ekotehokkaiden ratkaisujen kysyntää
- Globaali talouden kasvu hidastuu 2000 –luvun alkuvuosiin verrattuna ja kasvu sekä volyyymi painottuvat Kauko-Itään.
- Tiedon ja asiantuntemuksen liikkuvuus kiihtyy – yritysten on koko ajan uudistettava kilpailuetuaan ja julkisen vallan toimintaympäristöä
- Palvelualojen osuus tuotannosta nousee – teollisuuden tuotannon määrä kasvaa myös → mitä merkitsee koulutukselle, mitä tietotekniikan hyödyntämiselle, mitä tehokkuusvaatimuksille
- Palvelujen osuus maailmankaupasta kasvaa
- Uutta tuotantoa syntyy sinne, missä markkinat kasvavat – mitä pidemmälle standardoitu tuote, sitä helpompaa sen siirtäminen
- Pääomavaltainen perusteollisuus ei siirry, mutta voi kuihtua – päästökauppa ja energiamarkkinoiden yhdentyminen nostavat energian hintaa.
- Työikäisen väestön väheneminen. Työnteon muodot, yrittäminen, uudet liiketoimintamallit edellyttävät joustavia työmarkkinoita.
- Ammattitaitoisesta työvoimasta on pula.
- Aluekehityksen jakolinja: suuret kaupunkikeskukset <-> pienet kaupungit ja syrjäinen maaseutu.
- Kuntarakenne muuttuu ja kuntien määrä vähenee.
- Maatilojen koko kasvaa edelleen, tilat keskittyvät/erikoistuvat entisestään, maataloustukien taso säilyy kokonaisuutena nykyisellä tasolla. Tilakoon kasvaessa maatilat muuttuvat muiden yritysten tapaan enemmän tuotannon organisaattoreiksi.
- Monella viiden vuoden kuluttua Pohjois-Savon alueella maataloutta harjoittavalla tilalla on myös muuta yritystoimintaa (lämpö/energia, urakointi jne).
- Mikroyritysten määrä kasvaa.
- Yritysten sukupolvenvaihdokset vilkastuvat.

- KULUTTAJAN JA MARKKINOIDEN MUUTOKSET
- Vapaa-ajan arvostus, kaupungistuminen, ikääntyminen ja kestävän kehityksen arvostus muuttavat kulutusta
- Kilpailu kiristyy kotimarkkinoilla mm. nettikaupan yleistyessä
- Kysynnän kasvaessa yritysten osuus palvelujen tuotannossa kohoaa
- Itsepalveluyhteiskunnasta → hemmottelun ja ylellisyyden markkinoiksi → uudenlaiset hyvinvointipalvelut?
- Uudet mallit hyvinvointipalvelujen hankintaan ja tuotantoon
- Yritystoiminnan pieni osuus sosiaali- ja terveystaloudessa haittaa niiden kehittymistä vientikelpoisiksi tuotteiksi
- Kuluttajien käyttäytymisen ja markkinoiden muutos edellyttää vahvaa liiketoimintaosaamista niin yrityksissä kuin toimintaympäristöstä vastaavissa tahoissa
- Innovaatiot entistä enemmän markkinalähtöisiä kuin teknisiä
- Alihankinta muuttuu kokonaisvaltaisen palvelun tuottamiseksi, joka edellyttää yrityksiltä joustavaa ja luotettavaa palveluverkostoa (järjestelmätoimittaja).

Lähivuosien näkymät

Seuraavien viiden vuoden aika eletään hitaan kasvun aikaa.

Kunnan alueella keskeisten toimialojen lähiajan näkymät ovat seuraavat:

1. Maa- ja metsätalous (n. 850 työpaikkaa)

- a. Aktiivitulojen määrä vähenee ensi vuonna 1,4 %, mutta viljelty peltoala kasvaa 0,3 % ja maidontuotanto kasvaa n. 2 %.
- b. Maitotiloilla investointeja vireillä, lihan tuotannon näkymät epävarmemmat. Rahoituksessa vakuusvaatimukset nousussa

Kokonaisuutena varsin vakaa kehitys, suhdannevaihteluiden vaikutus vähäinen.

2. Elintarviketeollisuus (n. 340 työpaikkaa)

Kehitysodotukset vakaat, ei merkittävää muutosta

3. Kaluste- ja huonekaluteollisuus (n. 100 työpaikkaa)

- a. Ominaista kysynnän nopea vaihtelu
- b. Logistisen ketjun lyhentyminen äärimmilleen
- c. Raaka-aineen saatavuus on hyvällä tasolla
- d. Yritysten tuotannollisen verkon merkitys kasvaa

4. Kauppa (n. 180 työpaikkaa)

- a. Välttämättömyshyödykkeiden kaupassa ei dramaattisia muutoksia

5. Rakentaminen (n. 200 työpaikkaa)

- a. Saneerausrakentaminen jatkuu ennallaan, jopa kasvaa (kotitalousvähennys, jäissä olleet kohteet)
- b. Teollisuus- ja julkinen rakentaminen toimii Lapinlahdella

Kokonaisuutena hidasta nousua

6. Yhteyskeskusala (n. 30 työpaikkaa)

7. Metallituoteteollisuus (n. 120 työpaikkaa)

- a. Tilauskannat tällä hetkellä kohtalaiset
- b. Investoinnit maailmalla käynnistymässä mm. puunkorjuu ja kaivostoiminta
- c. Koneistuksen kysyntä hyvällä tasolla
- d. Kärkiyritykset aktiivisia markkinoilla – markkinaosuuksien kasvu mahdollista

8. Matkailu

Matkailualalle tulee lisää useita päätoimisia yrittäjiä.

Arvio työllisyyden kehittymisestä vuosina 2013-2018

Työttömyysaste 12-15 %.

4 YHTEENVETO

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<p>Etelä- Suomea pienemmät palkkakustannukset, pysyvämpi työvoima ja merkittävästi halvemmat asumiskustannukset.</p> <p>Kunnan hyvä imago.</p> <p>Viitostie, rautatie ja lentoasema.</p> <p>Vahva maidontuotanto ja jalostus.</p> <p>Kehittyvä metalliteollisuus.</p> <p>Kulttuurin ja liikunnan arvostus.</p> <p>Korkeatasoiset terveydenhoito, sosiaalipalvelut ja koulutus.</p>	<p>Ammattitaitoista työvoimaa ei heti tarjolla.</p> <p>Erikoisosaajia ei heti tarjolla.</p> <p>Veturiyriytyksiä vähän.</p>
MAHDOLLISUUDET	UHKATEKIJÄT
<p>Seutukunnan metalliteollisuuden veturiyriytysten kasvu.</p> <p>Paluu- ja maahanmuutto.</p> <p>Matkailutoimialan vahvistuminen.</p> <p>Laajakaistaverkon hyödyntäminen.</p> <p>Rekrytoinnin tehostaminen.</p> <p>Työvoiman ammatillinen täsmäkoulutus.</p> <p>Maakunnallinen imagon kohotus.</p> <p>Vapaat tuotantotilat.</p>	<p>Nuorten syrjäytyminen työelämän ulkopuolelle.</p> <p>Väestörakenteen vinoutuminen.</p> <p>Ikääntyvät yrittäjät - jatkajien puuttuminen.</p> <p>Tiestön rappeutuminen.</p>

5. TAVOITTEET

5.1 Päätaavoite

Päätaavoitteena on, että aktiivi-ikäinen väestömäärä pysyy vähintään ennallaan, mieluummin kasvaa, veropohja laajenee, yhteisön elinvoima säilyy, sekä väestön ikärakenteen vinoutumisen ehkäiseminen / lieventäminen. Väkilukutavoite n. 10400 henkeä v. 2018.

Tavoitteeseen on mahdollista päästä, kun ihmisillä on työtä ja toimeentuloa, asunto, sekä kunnissa peruspalvelut (päivähoito, koulut, terveydenhoito jne) kunnossa.

Tavoitteeseen pääseminen edellyttää työpaikkatarjonnan monipuolistamista, tasapainoa mies-naistyöpaikkojen kesken sekä asumiseen ja elämiin liittyvän vetovoiman kohentamista ja palvelutarjonnan säilyttämistä.

5.2 Työpaikka- ja yrityskantatavoitteet

5.2.1 Nykyisten työpaikkojen säilyminen

Jotta nykyinen työpaikkakanta saataisiin säilytettyä vuoteen 2018, alueelle tarvitaan n. 250 – 300 uutta asukasta eläkkeelle jäävien tilalle, olettaen, että kuntien alueella em. aikana työkään tulevien määrästä kaksi kolmasosaa jää asumaan ja töihin alueelle. Lisäksi alueella tarvitaan n. 30 hallittua sukupolvenvaihdosta eläkeikään tulevien yrittäjien luopuessa yrityksistään.

5.2.2 Uudet työpaikat

Uusien työpaikkojen osalta v. 2013 – 2018 tavoitteena on 200 uutta työpaikkaa sellaisissa yrityksissä, joiden tuotteiden tai palveluiden loppukäyttäjät ovat kuntien alueen ulkopuolella.

5.2.3 Uudet yritykset

Uusien yritysten kohdalla tavoitteena on 10 yrityksen nettolisäys per vuosi.

6 STRATEGISET VALINNAT

6.1 Perustrategiset päätökset

Kunta osallistuu hankkeisiin pääasiassa elinkeinoyhtiön kautta.

- Kunta edistää erityisesti seuraavia asioita:
 - - edistetään yrittäjyyttä
 - -yrittäjyyskasvatusohjelma ala-asteelta lukioon (esim. Nelko ja Lapinlahden Koneistus)
 - -nuoret oppilaitoksista työharjoitteluun läpi vuoden
 - - keskitytään toimivan pk-yrittäjäkentän tarpeisiin ja osaamisen parantamiseen
 - - hyödynnetään seudullisia yrityspalveluja ja kehityshankkeita
 - - rakennetaan hyvä yhteistyöilmapiiri yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa
 - - hyödynnetään alueelliset tukipalvelut, kuten alueellisen kehittämisyhtiön tarjoamat mahdollisuudet mahdollisimman täysimääräisesti
 - - pysytään tietoliikenneyhteyksien säilyttämisen eturivissä
 - panostetaan saavutettavuuteen ja liikenteellisten olosuhteiden ylläpitämiseen

6.2 Painopistealueet

- Painopisteet
 - a)Olemassa olevien yritysten toiminta- ja kilpailukyvyn ylläpitäminen
 - b)Työvoiman saatavuuden parantaminen
 - c) Yrittäjyys (uus-) ja kehityspotentiaalilin luominen, yrittäjyyskasvatus, omistajanvaihdokset (niihin kannustaminen ja jatkajien etsintä)
 - d) Kasvuedellytysten ja vastaanottovalmiuksien luominen, erityisesti työvoiman saantiin liittyvät kysymykset
- Toimialapainotukset/-ryhmittelyt:

Tuohentuojat

1. Elintarvikeketju; vahva perusmaatalous, erikoistuva tuotanto ja jatkojalostus
2. Puu ja metsä
3. Metalliteollisuus
4. Kaluste- ja huonekaluteollisuus
5. Asennus- ja huoltopalvelut
6. Hoivayrittäjyys
7. Vaatetusala

Toivonkipinät

1. Energia-ala
2. Matkailu
3. Kulttuuriyrittäjyys
4. Kuntien palvelurakennemuutosten tuomat yritystoiminnan mahdollisuudet

Uusien työpaikkojen saamiseksi keskitytään ensisijaisesti alueella jo toimivien yritysten (joiden markkinat ovat alueen ulkopuolella) toiminta- ja laajentumisedellytysten parantamiseen.

Uusien, käynnistyvien / kasvavien toimialojen suhteen ollaan jatkuvasti tuntosarvet ulkona.

7. YRITYSTEN TOIMINTAEDELLYTYSTEN YLLÄPITÄMINEN JA PARANTAMINEN

1. Henkiset edellytykset

- työvoimakysymys - toimenpiteet nähtävissä olevaan työvoimapulaan
- yrittäjyysilmaston kehittäminen
- yrittäjyyskasvatus
- omistajanvaihdokset – yhteistyö yrityskentän ja yrittäjäjärjestöjen kanssa
- eri lautakuntien perehtyminen yritystoimintaan ja sen asemaan paikallisessa kehittämisessä ja edellytysten edistämiseen
- yritysten välisen yhteistyön ja verkostoitumisen edistäminen
- kulttuurin, tapahtumien ja vapaa-ajanmahdollisuuksien huomiointi ihmisten viihtyvyydelle

2. Fyysiset edellytykset

Asuntopolitiikan ja elinkeinopolitiikan entistä parempi synkronointi

Toimitilojen järjestämis- / rakentamishankkeet toteutetaan yhteisen yhtiön toimesta. Ensisijaisesti pyritään saamaan jo olemassa olevat tilat tehokkaaseen käyttöön.

3. Rahoitukselliset edellytykset

Yritysten laajennuksissa ja uusien yritysten hankkeiden rahoituksessa on pääsääntöisesti oltava Finnvera Oyj tai/ja joku riskirahoitustaho mukana. Uusien, kasvavien toimialojen hankkeiden osarahoituksessa voidaan käyttää osakepääomana sijoitettuja varoja.

EU-ohjelmakauden tarjoamat rahoitus- ja kehittämismahdollisuudet (mm. Ylä-Savon Veturi,) käytetään hyväksi.

4. Toiminnalliset edellytykset

Elinkeinopalvelujen järjestäminen

	Seudullinen	Omat	Ostopalvelut
Perustamisneuvonta		x	
Kehittämisenneuvonta		X	x
Kehittämisrahoitus	x		
Koulutus	x		x
Yhteydenpito yrityksiin ja kenttätyö		x	
Tietokannat (yritysluettelot, netti)		x	
Yrittäjyyskasvatus, yrittämisilmapiiri		x	
Kuntamarkkinointi/uusyritykset		x	
Oppilaitosyhteistyö	x	x	
Yritysryhmien kehityshankkeet	1.x	2.x	
Maatalouden perusneuvonta		x	X
Maatalouden kehittäminen		x	X

Elinkeinopalvelujen järjestämisessä ja laaduntarkkailussa ollaan kiinteässä yhteistyössä yrityskehittämisen järjestöjen ja merkittävien yritystahojen kanssa. Muutoksia suunniteltaessa otetaan näiden tahojen edustajat mukaan heti alkuvaiheissa. YritysSuomi -palvelun mahdollisimman helppo saatavuus on varmistettava meneillään olevan prosessin kuluessa. Maaseutuelinkeinojen kehittäminen tulee olla kiinteä osa kunnan elinkeinopolitiikkaa.

5. Kunnan ja yritysten yhteistyö

Kunta/Viitostien Ykköstilat Oy:n rooli:

- kumppani: nykyisille yrityksille ml. maatalousyrittäjät
- "kummi": uusien yritysten perustamisessa, omistajapolvenvaihdoksessa
- hankkija: uusien yritysten ja yrittäjien hankkimisessa ml. omistajapolvenvaihdokset
- linkki: rahoitustahot, viranomaiset, muut julkiset organisaatiot, hankkeet
- ratkaisija: tontit ja tilat

Kunnan ja yrittäjäkentän yhteistyöalueet:

- elinkeinostrategian luominen: tavoitteet ja niiden toteutuminen tarkistetaan joka toinen vuosi
- julkiset hankinnat: Kunta järjestää tasapuolisen kilpailuaseman oman palvelutuotannon ja yritysten palvelutuotannon välillä, joka edellyttää ostoosaamisen lisäämistä
- oppilaitosyhteistyö: yrittäjien edustus neuvottelu- ja suunnitteluelimissä
- hankkeiden valmistelu ja ohjausryhmät: yrittäjien edustus koko prosessissa
- yhteistyöfoorumit; säännölliset, organisoidut ja valmistellut toimintatavat

Kunnan hankinnat järjestetään niin, että yrittäjillä ja niiden muodostamilla verkostoilla on mahdollisuus kilpailla tasavertaisesti muiden tarjoajien kanssa. Ns. kokonaisedullisuus -käsitettä tulee käyttää koko sen laajuudessaan. Palvelusetelijärjestelmän kehittäminen yhdessä kunnan ja yritysten kesken.

Elinkeinostrategia edellyttää kunnan organisaatiossa päätösten yritys-vaikutusten suunnitelmallista arviointia.

8. YHTEENVETO

Tämä elinkeinostrategia on päivitetty yhteistyössä yrittäjäyhdistysten, tuottajayhdistysten ja eri toimialoilla toimivien yritysten edustajien kanssa. Yhteistyö yrityskentän kanssa on niin strategian laatimis- kuin päivitysvaiheessa todettu hedelmälliseksi sikäläkin, että tässä on syntynyt avoin keskustelu- ja tiedonvälitysfoorumi kunnan ja yrityskentän kesken.

Strategian tavoitteita ja toteutumista seurataan ja tarkistetaan joka toinen vuosi yhteistyössä yrityskentän kanssa.

Lapinlahdella 01.04.2013
päivitystyöryhmän sihteeri
Olavi Nissinen

Päivitystyöryhmään osallistuivat:

Marko Korhonen, Lapinlahden kunnanjohtaja
Juhani Hirvonen, Lapinlahden Yrittäjät ry
Rauno Savolainen, MTK-Lapinlahti ry
Yrjö Ronkainen, Varpaisjärven Yrittäjät ry
Katri Rantsi, yrittäjä
Mirja Litmanen, yrittäjä
Ritva Halonen, yrittäjä
Anssi Nousiainen, yrittäjä
Panu Hyvönen, Viitostien Ykköstilat Oy